

Nasjonalparkstyret for
Øvre Dividal nasjonal-
park og Dividalen
landskapsvernområde

Møteinnkalling

Utvalg:	Øvre Dividal nasjonalparkstyre
Møtested:	, e-postmøte
Dato:	17.02.2026
Tidspunkt:	18:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 8/26	Høringsinnspill - endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet		2025/11577

Arkivsaksnr: 2025/11577-3

Saksbehandler: Kai Ove
Kristiansen

Dato: 11.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Øvre Dividal nasjonalparkstyre	8/26	17.02.2026

Høringsinnspill – endring i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet

Forvalters innstilling

Innspill til endringer i regelverk for miljøkriminalitet:

- ✓ Som lokal forvaltningsmyndighet uttaler nasjonalparkstyret seg kun om forhold som skjer inne i verneområdene i dette høringsinnspillet.
- ✓ Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen landskapsvernområde støtter de foreslåtte endringene i regelverket som skjerper straffen for miljø- og kulturminnekriminalitet som skjer i verneområdene.
- ✓ Det er viktig at straffen ved overtredelse av motorferdselsloven er proporsjonal med overtredelsen omfang og skadene som forvoldes. Enkle overtredelser, som for eksempel enkeltstående tilfeller av ulovlig kjøring med snøskuter på snødekt mark, bør ikke straffes med fengsel. Denne differensieringen bør komme tydeligere fram i det videre lovarbeidet.
- ✓ Når det gjelder de foreslåtte endringene i motorferdselloven, bør satsene på bøter og overtredelsesgebyr også økes, og regelverket utformes slik at terskelen for førerkortbeslag senkes ved forsøk på å unndra seg kontroll. Ved gjentatte overtredelser eller ved aktiv unndragelse av kontroll bør lovverket åpne for beslag av kjøretøy – helt eller delvis. Slike tiltak vil styrke respekten for regelverket og effektivt redusere gjentatte lovbrudd.

Saksopplysninger

Stortingsmeldingen om miljøkriminalitet (Meld. St. 19 (2019–2020)) ble lagt frem i 2020. Klima- og miljødepartementet foreslår nå endringer i straffeloven og flere særlover – blant annet havvernloven, lakse- og innlandsfiskloven, viltressursloven, svalbardmiljøloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, motorferdselloven og internkontrollforskriften – som oppfølging av tiltakene i meldingen.

Stortingsmeldingen tok sikte på å presentere en helhetlig politikk for å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt, og for å redusere negative konsekvenser for klima, natur og kulturmiljø. Et viktig formål var også å øke kunnskap og oppmerksomhet om miljøkriminalitet. Høringsforslaget innebærer blant annet heving av strafferammer, endringer i straffeloven § 242 og justeringer i sektorregelverket for å sikre effektiv kontroll og reaksjon ved overtredelser.

De alminnelige strafferammene i naturmangfoldloven, kulturminneloven, viltloven/viltressursloven, lakse- og innlandsfiskloven og svalbardmiljøloven er i dag bøter eller fengsel i inntil 1 år. I denne høringen foreslås det å heve disse til fengsel i inntil 2 år. Med unntak av viltregelverket og kulturminneloven kan grove overtredelser etter gjeldende rett straffes med fengsel i inntil 5 år i samtlige regelverk. I inneværende høring foreslås det også å heve strafferammen for grove overtredelser til 5 år for viltregelverket og kulturminneloven, slik at disse harmoniseres med øvrige miljølover.

Motorferdselloven er i dag den eneste miljøloven som ikke åpner for fengselsstraff ved overtredelser. Etter departementets vurdering fremstår ikke dagens straffenivå som forholdsmessig sett i lys av de hensyn loven skal ivareta, og det reflekterer heller ikke alvorligheten av de skader og ulemper ulovlig motorferdsel kan medføre.

Motorferdsellovutvalget ble nedsatt av Kongen i statsråd i september 2021 for å gjennomgå gjeldende regelverk og foreslå nødvendige endringer. Utvalget leverte sin utredning, **NOU 2024:10 Ny motorferdsellov – Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Motorferdselloven)**, i mai 2024. Utvalget foreslo å heve strafferammen til bøter eller fengsel i inntil 1 år for alminnelige overtredelser, og bøter eller fengsel i inntil 2 år for grove overtredelser. Lovforslaget var på høring sommeren og høsten 2024. Departementet vurderer nå utvalgets forslag og høringsinnspillene, og arbeider med sikte på å kunne legge frem en lovproposisjon i 2026. Departementet tar primært sikte på at en eventuell heving av strafferammene gjennomføres som del av vedtakelsen av en ny motorferdsellov, men finner det hensiktsmessig å foreslå endringer også i gjeldende lov, ettersom tidspunktet for ikrafttredelse av en ny lov er usikkert. Eventuelle endringer som nå vedtas vil derfor ha midlertidig virkning frem til ny motorferdsellov trer i kraft.

Omfanget av ulovlig motorferdsel beskrives som betydelig av både Statens naturoppsyn, Økokrim og flere politidistrikter. Myndighetene rapporterer om omfattende kontrollutfordringer, og respekten for regelverket vurderes som lav i enkelte miljøer. Det forekommer også organisert samarbeid for å varsle om kontroller og fordele kostnader ved ilagte bøter. Det store omfanget av ulovlig motorferdsel må ses i lys av at motorferdsel i utmark generelt har økt markant siden dagens lov ble vedtatt. Antallet kjøretøy beregnet for bruk i utmark har økt, og det er åpnet for flere lovlige former for motorferdsel, blant annet gjennom etablering av snøskuterløyper.

Departementet viser til at strafferammene skal gi domstolene tilstrekkelig handlingsrom til å fastsette en passende reaksjon i det enkelte tilfellet. Dagens bøtestraff gir ikke et tilstrekkelig differensiert uttrykk for de ulike skadevirkningene ulovlig motorferdsel kan medføre, og fremstår dermed som lite egnet til å fange opp variasjonen i alvorlighetsgrad mellom overtredelser.

Flere lover regulerer motorisert ferdsel i utmark, og overtredelser av disse reglene kan straffes betydelig strengere enn etter motorferdselloven. Etter markaloven kan forsettlig eller grovt uaktsomme overtredelser av reglene om motorisert ferdsel straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år, og med fengsel i inntil 3 år dersom overtredelsen har medført eller voldt fare for

betydelig miljøskade, eller overtredelsen anses som grov. Motorferdselloven gjelder ikke for Marka, jf. markaloven § 10.

Hva som skal til for at en overtredelse anses som grov, må vurderes konkret. Momenter i vurderingen vil blant annet være omfanget av skaden på de interessene loven skal ivareta. Grove brudd vil særlig kunne foreligge der ulovlig motorferdsel har medført skade på naturmangfoldet eller skapt alvorlig fare for slik skade. Bruken av straff må også ses i sammenheng med øvrige reaksjonsmidler etter motorferdselloven, herunder adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr. I tråd med de overordnede prinsippene for bruk av straff skal reaksjonen være proporsjonal. Overtredelsesgebyr skal benyttes ved mindre alvorlige og lett konstaterbare overtredelser, mens straff bør beholdes alvorlige eller gjentatte brudd.

Ved overtredelser av miljøregelverket, herunder ulovlig motorferdsel, følger politiet straffesporet, hvor reaksjonen i dag normalt vil være bøter. Statens naturoppsyn kan derimot følge forvaltningssporet og ilegge overtredelsesgebyr. Med unntak av forenklede forelegg vil straffereaksjoner registreres i strafferegisteret, noe overtredelsesgebyr ikke gjør. Myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr er i dag lagt til Statens naturoppsyn (SNO), som er en avdeling i Miljødirektoratet. Det foreslås nå at myndigheten formelt legges til Miljødirektoratet, noe som også vil omfatte SNO.

Motorferdsellovutvalget har påpekt at kontroll med regelverket er utfordrende. En heving av strafferammen vil gi politiet økt adgang til straffeprosessuelle tvangsmidler, herunder pågripelse og ransaking. Tilgang til slike virkemidler er sentral for å kunne gjennomføre effektiv etterforskning. I enkelte tilfeller benytter lovbrutere GoPro-kamera eller lignende for å dokumentere kjøringen. Etter straffeprosessloven § 203 kan politiet ta beslag i kameraet dersom det antas å ha betydning som bevis. For å gjennomgå innholdet kreves imidlertid at vilkårene for ransaking etter straffeprosessloven § 192 er oppfylt, herunder at overtredelsen kan straffes med frihetsstraff. Med dagens strafferamme, som kun åpner for bøtestraff, kan politiet beslaglegge kameraet, men ikke gjennomgå opptakene. Ved å heve strafferammen som foreslått, vil politiet få adgang til å ransake og dermed også se opptakene, noe som kan være avgjørende for å sikre bevis for ulovlig motorferdsel.

Vurdering

Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen landskapsvernområde viser til høringen om forslag til endringer i strafferammene i motorferdselloven og øvrige miljølover. Som lokal forvaltningsmyndighet uttaler nasjonalparkstyret seg kun om forhold som berører verneområdene.

Bekjempelse av miljø- og kulturminnekriminalitet er en sentral del av forvaltningen av verneområdene i Dividalen. Nasjonalparkstyret har ansvar for en helhetlig forvaltning hvor ivaretagelse av verneverdiene og verneformålet står sentralt. En økning av strafferammene for brudd på miljøregelverket vil etter styrets vurdering styrke vernet og gjøre det lettere å ivareta verneverdiene i både nasjonalparken og landskapsvernområdet.

Ulovlig motorferdsel er den klart hyppigste overtredelsen av miljøregelverket i verneområdene. Et strengere regelverk antas å ha større avskrekkende effekt. Motorferdselloven bygger på at motorisert ferdsel i utmark som hovedregel er forbudt, nettopp fordi slik ferdsel kan gi betydelige terrengskader og forstyrre dyre- og fugleliv. I sårbare områder kan skader være uopprettelige, og forstyrrelser i hekke- og yngletid kan få alvorlige konsekvenser for bestander.

Motorferdsel kan også påvirke naturgrunnlaget for samisk kultur- og næringsutøvelse, samt redusere muligheten for friluftsliv uten støy og forstyrrelser. Ulovlig motorferdsel kommer i tillegg til lovlig ferdsel og utgjør dermed en ekstra belastning på miljøet. Den skjer ofte utenfor fastsatte traseer og kan derfor være særlig skadelig.

En bredere strafferamme ved overtredelser av motorferdselsloven gir større mulighet for å differensiere reaksjonene etter alvorlighetsgrad, noe som er viktig for et rettferdig og effektivt sanksjonssystem. Selv om forslaget åpner for bruk av fengselsstraff ved grove overtredelser, bør bøter eller overtredelsesgebyr fortsatt være den vanligste reaksjonen. Det er viktig at straffen ved overtredelse av motorferdselsloven er proporsjonal med overtredelsen omfang og skadene som forvoldes. Enkle overtredelser, som enkeltstående tilfeller av ulovlig kjøring med snøskuter på snødekt mark, bør ikke straffes med fengsel. Denne differensieringen bør komme tydeligere frem i det videre lovarbeidet.

Den viktigste effekten av økte strafferammer er at politiet og naturoppsynet får bedre tilgang til straffeprosessuelle virkemidler som pågrepelse og ransaking. Dette er avgjørende for effektiv etterforskning og for å sikre bevis i saker der ulovlig motorferdsel dokumenteres med kamera eller annen elektronikk.

Dagens satser på bøter og overtredelsesgebyr ved ulovlig motorferdsel har begrenset avskrekkende effekt, og en økning vurderes som nødvendig for å sikre etterlevelse av regelverket. Satsene bør heves, og regelverket bør utformes slik at terskelen for førerkortbeslag senkes ved forsøk på å unndra seg kontroll. Ved gjentatte overtredelser eller ved aktiv unndragelse av kontroll bør lovverket åpne for beslag av kjøretøy – helt eller delvis. Slike tiltak vil styrke respekten for regelverket og effektivt redusere gjentatte lovbrudd.